

Eenheid en verzuiling

Godsdienstverschillen in het maatschappelijk leven

Vanaf het begin van de negentiende eeuw wilde de Nederlandse regering dat het volk zich meer één met elkaar zou voelen. Op geografisch, politiek, economisch en cultureel gebied. Dat ging niet zonder slag of stoot, vooral niet op het culturele vlak.

Godsdienstige verschillen beheersten het maatschappelijke leven

Voor de godsdienstverschillen bleven het maatschappelijke leven beheersen. Een groeiend deel van protestanten en katholieken legde zich niet neer bij de in de grondwet verankerde strikte scheiding tussen kerk en staat. Zij waren bang dat de rol van de godsdienst in de Nederlandse samenleving minimaal zou worden.

Uit onvrede hierover richtten zij politieke partijen op. Dat was het begin van de verzuiling. Deze begon dus op het politieke vlak en ging in de loop van de negentiende en twintigste eeuw alle aspecten van het maatschappelijke leven omvatten. Van politieke partij tot zangvereniging, van vakvereniging tot schoolkeuze, van woningbouwvereniging tot begrafenisfondsen. Daarbij hadden alle zuilen hun eigen rituelen en symbolen.

De Tweede Kamer

Abraham Kuyper

Leiders verzuilde partijen hadden veel macht

De leiders van de verzuilde partijen en organisaties hadden veel macht. Zij drongen er bij hun achterban voortdurend op aan toch vooral trouw te blijven aan de eigen principes. Met name in de protestants-christelijke zuil ging de bevoogding wel erg ver. Zo schreef in 1929 de schoondochter van Abraham Kuyper waarschuwendes woorden over de veranderde kleedgewoonten: *“Wie vleeschkleurige kousen draagt, staat met beide beenen op het terrein van den vijand. Het doel van deze kous is het been bloot te doen lijken. Daarom is het een oneerbare dracht.”*

Na de Tweede Wereldoorlog is de verzuiling steeds

meer doorbroken. Tegenwoordig zijn er nog wat restanten terug te zien in de politiek en de publieke omroep, maar het maatschappelijke leven wordt er niet meer door beheerst. En politici bemoeien zich al lang niet meer met kledingvoorschriften.